PAPER - 4

MT

2017 1100

Seat No.

MT - SANSKRIT COMPOSITE (SECOND OR THIRD LANGUAGE) - SEMI PRELIM - I
PAPER - IV

Time : 2 Hours | **Model Answer Paper** | **Marks : 40**

	प्रथमः विभागः - गद्यम् ।	
उ.१	अ) **गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।**	
१.	**अवबोधनम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)**	
(i)	उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । यात्री सदाचरणविषये चिन्तयति यतः **पुण्यस्य सञ्चयः करणीयः।**	१
(ii)	कः कं वदति। ''अस्य पापस्य किं करोषीति?'' **यात्री मेघं** वदति ।	१
(iii)	वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत । मेघः पापं नद्यै यच्छति । - **असत्यम् ।**	१
उ.१	ब) **गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।**	
१.	**अवबोधनम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)**	
(i)	ख्रिस्त - दि - रिडिमर इति पुत्तलः **पर्वते** स्थितः । तथा इति सप्ताश्चर्येषु **पञ्चमम्** आश्चर्यम् वर्तते ।	१
(ii)	**जार्डनदेशस्था प्राचीना नगरी पेट्रा** आश्चर्यगणेषु सप्तमम् आश्चर्यं वर्तते । एषा नगरी रक्तसमुद्र-मृतसमुद्रयोः मध्यप्रदेशे विकसिता अस्ति ।	१
(iii)	ताजमहालस्य शोभा अमावस्यायाः रात्रौ वर्धते । - **असत्यम् ।**	१
२.	**पृथक्करणम् ।**	२

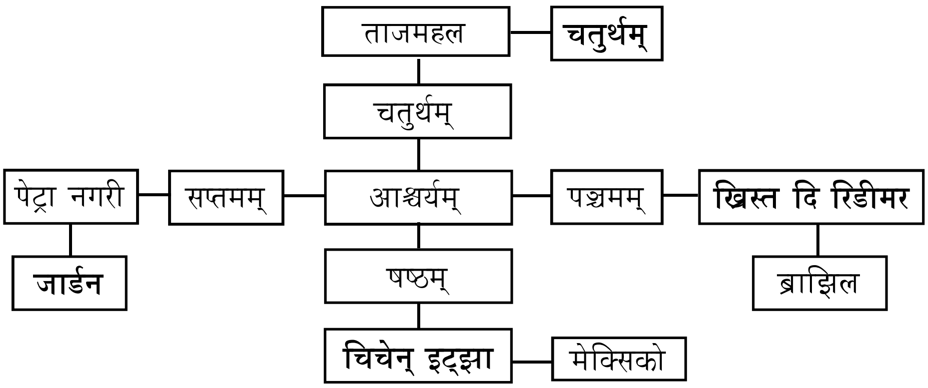

उ.१	**क) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।**	
१.	**शब्दज्ञानम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)**	
(i)	चतुर्थपदं लिखत ।	१
१)	दीर्घः : ह्रस्वः :: लघुः : **महान्** ।	
२)	निभृतः : स्थिरः :: अरण्यम् : **वनम्** ।	
(ii)	मेलनं कुरुत । (विशेषण-विशेष्य)	१
१)	असमर्थाः - **गुप्तचराः**	
२)	क्षुद्राः - **जन्तवः**	
३)	शस्त्रहीनः - **अर्जुनः**	
४)	अतीतः - **समयः**	
(iii)	**निर्दिश्य, प्रविश्य** ।	१
२.	**पृथक्करणम् ।** यथाक्रमं घटनाः लिखत ।	२
(i)	गुप्तचराणाम् आगमनम् ।	
(ii)	अर्जुनस्य चिन्तनम् ।	
(iii)	सूर्यखगस्य दिशादर्शनम् ।	
(iv)	पिपीलिकानां सहाय्यम् ।	
	द्वितीयः विभागः - पद्यम् ।	
उ.२	**अ) पद्यांशौ पठित्वा निर्दिष्टे कृती कुरुत ।**	
१.	**शब्दज्ञानम् ।**	
	चतुर्थपदं लिखत ।	१
१)	मनः : चित्तम् :: वाणी : **गिर्** ।	
२)	अनुग्रहः : कृपा :: चारित्र्यम् : **शीलम्** ।	
२.	**पृथक्करणम् ।** 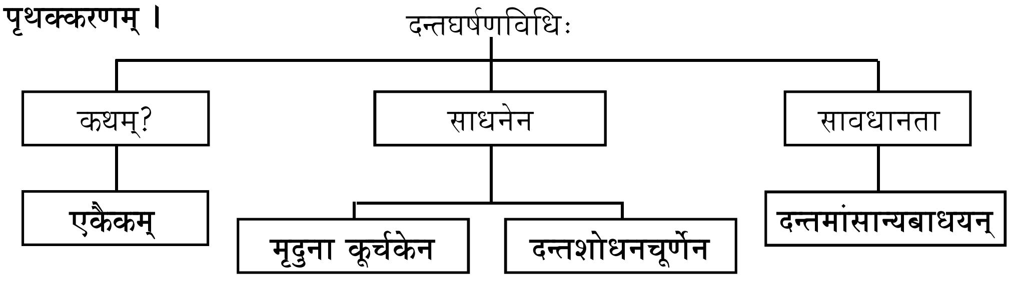	२
उ.२	**ब) पद्यांशे पठित्वा निर्दिष्टे कृती कुरुत ।**	
१.	**अवबोधनम् ।** पूर्णवाक्येन उत्तरत ।	१
	न्यायप्रासादस्य समीपं **सेन्ट् - चेपलम्** इति आराधनमन्दिरं विश्रुतमस्ति ।	
उ.२	**क) स्मरणम् । श्लोकपूर्तिं कुरुत । (केवलं १ श्लोकः लेखनीयः ।)**	२
(i)	अत्यम्बुपानान्न **विपच्यतेऽन्नं निरम्बुपानाच्च स एव दोषः ।** **तस्मान्नरो वह्निविवर्धनाय मुहुर्मुहुर्वारि** पिबेदभूरि ॥	

(ii) गुणी **गुणं वेत्ति न वेत्ति निर्गुणः**
बली बलं वेत्ति न वेत्ति निर्बलः ।
पिको वसन्तस्य गुणं, न वायसः
गजश्च सिंहस्य बलं न मूषकः ।।

उ.२ **ड) श्लोकांशान् मेलयत ।** २

(i) याममध्ये न भोक्तव्यं - **याममुग्मं न लङ्घयेत् ।**
(ii) पात्रापात्रविवेको हि - **धेनुपन्नगयोरिव ।**
(iii) उपानहौ च वासश्च - **धृतमन्यैर्न धारयेत् ।**
(iv) भोजनान्ते पिबेत्तक्रं - **वासरान्ते पिबेत् पयः ।**

तृतीयः विभागः - व्याकरणम् ।

उ.३ **यथानिर्देशं कृतीः कुरुत । (केवलं ५ उपप्रश्नाः लेखनीयाः ।)**

अ) **नाम/सर्वनामपदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)** २

	षष्ठी एकवचन	प्रथमा बहुवचन	तृतीया एकवचन
नाम	**वस्तुनः**	**अनुसारिणः**	**वयस्येन**
सर्वनाम	**मम**	**सर्वे**	**त्वया**

आ) **क्रियापदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)** २

द्वितीयः भविष्यकालः	परोक्षः भूतकालः	प्रथमः भूतकालः	विध्यर्थः	वर्तमानकालः	आज्ञार्थः
करिष्यामः	**प्रार्थयामास**	**अपतन्**	**पिबेत्**	**वेत्ति**	**भव**

इ) **समासाः । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)** २
विग्रहवाक्यानां समासनामभिः सह मेलनं कुरुत ।

	विग्रहवाक्यानि	**समासनामानि**
(i)	प्रशान्तं मनः, तेन ।	**कर्मधारयः**
(ii)	आशङ्कया सह ।	**अव्ययीभावः**
(iii)	धेनुः च पन्नगः च तयोः ।	**इतरेतर - द्वन्द्वः**
(iv)	न वर्णनीया ।	**नञ् - तत्पुरुषः**
(v)	साहाय्यं कुर्वन्ति इति ।	**उपपद - तत्पुरुषः**
(vi)	निर्गतः आश्रयः येभ्यः ते ।	**नञ् - बहुव्रीहिः**

ई) **उपपदविभक्तिः ।** २
उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)

(i) इदं गृहीत्वा **स्वगृहं** गच्छतम् ।
(ii) अशीतिरूप्यकाणि **किलोपरिमितस्य** कृते ।
(iii) जननी **बालके** स्निह्यति ।

(iv) **वृक्षस्य** अधः पान्थः सुप्तः ।

(v) धीराः **स्वकार्यात्** न विरमन्ति ।

(vi) चौरः धनिकस्य **गृहं** प्रविशति ।

उ) **सन्धिं / सन्धिविग्रहं कुरुत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)** २

(i)	जनसमाकुलान्नगराद्	=	**जनसमाकुलात्**	+	नगरात् ।	
(ii)	**श्रीरचला**	=	श्रीः	+	अचला ।	
(iii)	एतदेव	=	**एतत्**	+	एव ।	
(iv)	तीक्ष्णस्तनुः	=	तीक्ष्णः	+	**तनुः** ।	
(v)	भारतभूमावेव	=	भारतभूमौ	+	**एव** ।	
(vi)	**ग्राहकहितायैव**	=	ग्राहकहिताय	+	एव ।	

ऊ) **सङ्ख्यावाचकविशेषणानि । रिक्तस्थानपूर्तिः । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)** २

(i) महाराजः **द्वौ** युवानौ प्रेषितवान् ।

(ii) स्वातन्त्र्यपूर्वकालादेव क्रीडामेतां वैश्विकस्तरं नेतुं **प्रथमः** प्रयासः कृतः महाराष्ट्रेणैव ।

(iii) क्रीडाङ्गणे तु **सप्त** क्रीडापटवः एव खेलन्ति।

(iv) **चतुर्थम्** आश्चर्यं भारतभूमावेव स्थितम् ।

(v) सप्ताहस्य **त्रिवारम्** अहं मन्दिरं गच्छामि ।

(vi) मया **एकवारम्** अपि तीर्थयात्रा न कृता ।

चतुर्थः विभागः - लेखनकौशल्यम् ।

उ.४ **अधोनिर्दिष्टे कृती कुरुत ।**

अ) **वाक्यनिर्माणम् ।** ४

कोष्ठकतः शब्दान् चित्वा अर्थसङ्गतानि ४ वाक्यानि लिखत ।

ऋषयः आश्रमे वसन्ति ।

कौरवाः युद्धे पराजयन्ते ।

मर्कटः वृक्षशाखायाम् उपविशति ।

वयं सर्वे भारतीयाः स्मः ।

आ) **परिच्छेदपूर्तिः ।** ४

मञ्जूषातः उचितान् शब्दान् चित्वा ४ रिक्तस्थानानि पूरयित्वा परिच्छेदं पुनर्लिखत ।

महाराष्ट्रराज्ये रायगडः नाम सुविख्यातः दुर्गः । एकदा हिरकणी दुग्धविक्रयार्थं रायदुर्गं गन्तुम् उत्सुका । किन्तु तस्याः शिशुः अद्यापि न सुप्तः । यदा दोलारूढः शिशुः सुप्तः तदा हिरकणी **दुर्गं** प्रस्थिता । दुर्गे दुग्धविक्रयार्थं अधिकः कालक्षेपः अभवत् । सूर्ये अस्तमिते दुर्गद्वाराणि पिहितानि। आवृत्तं महाद्वारं **विलोक्य** सा द्वारोद्घाटनाय रक्षापुरुषं प्रार्थयत परं सूर्योदयसमये एव द्वारम् उद्घाटनीयम् इति शिवभूपस्य आज्ञाम् अनुसृत्य सः तद् न उद्घाटितवान् । अस्वस्थचित्ता सा इतस्ततः अभ्रमत् । तस्याः नयनयोः पुरतः केवलं तस्याः शिशुः आसीत् । पुत्रस्नेहेन सा एकस्मात् तटात् अवतरणं प्रारभत सुदूरम् उत्प्लुत्य भूमौ न्यपतत् **गृहं** च अगच्छत्। शिवभूपेन तस्या न केवलं प्रशंसा कृता **तस्यै** पारितोषिकमपि दत्तम् ।

** ** ** ** **